

שיחה בין שר החוץ האמריקאי ואנס לבין שר החוץ
הישראלי דיין, בהשתתפות לואיס ופרופ' ברק, שקויימה
בסירת לידס ביום 17.7.78 בערב.
השיחה נרשמה על ידי פרופ' ברק

ואנס. לדעתי יש סיכוי לפריצת דרך ולתזוזה קדימה. צריך להתקדם. אני רוצה
להבטיח לך שאנו רוצים לעשות הכל כדי שהישראלים והמצרים ייפגשו
פנים אל פנים, לפתרון הבעיות. נשתדל לגשר בין העמדות. כעקרון -
הצדדים צריכים לפתור את הבעיות. נרצה לא רק לבחון את המשותף,
אלא גם כיצד נמשיך בתהליך, בפגישות נוספות, עמוקות יותר, חוץ הרחוקות
חוג המשתתפים. תחילה נבדוק התחומים המשותפים, ואחר כך נעזור ביצירת
תהליך התנועה, בדרך של פגישות נוספות בין הצדדים. אנו האמריקאים
נשחק תפקיד אקטיבי ומועיל. מר דיין, כיצד חושב אתה כי ניתן להשיג
זאת?

דיין. יש נקודות מגע בין התכנית המצרית לבין התכנית שלנו. הם מדברים על
תקופה של חמש שנים שבמהלכה הערבים הפלסטטינאים יקבלו סמכות (Authority)
על משהם קוראים הגדה המערבית, ולאחריה המצרים יסתלקו והפלסטטינאים
יהיו אחראים. הם מדברים על ביטול הממשל הצבאי. ההבדל העיקרי מתייחס
למה שיקרה אחרי 5 שנים. אנהנו אומרים שאחרי 5 שנים יהיה עיון
מחדש (Review), וכל צד יוכל אז לעוד טענת הריבונות. לעומת זאת
מבחינתם אחרי 5 שנים העניין נגמר. מכאן, שההבדל העיקרי הוא, שהם
מציבים תנאים כבר בעת, לפני כל הסכם, תנאים לפיהם תהיה נסיגה.
הם מבקשים מאיתנו כבר כעת התחייבות לנסיגה. לעומתם, אנו אומרים
שאיננו רוצים לשלוט בערבים, אבל אנו רוצים להשאר, לקנות קרקע.
אשר לריבונות - אנו מבקשים להשאיר שאלה זו פתוחה. אם הם יבקשו
ריבונות לעצמם, נוכל גם אנו לדרוש לעצמנו. לדעתי, על פי מדיניות
הממשלה הנוכחית, אין כל סיכוי להביא לידי כך שישראל תיסוג מיהודה
שומרון ועזה, ואין שום סיכוי שנסכים לריבונות זרה על שטח זה.
המקסימום שממשלה זו תלך לקראתו היא שתהיה לא-ריבונות, ושתהיה
אופציה פתוחה, ושעניין זה יוחלט בו לאחר 5 שנים. המקסימום שאפשר לקבל
ממשלה זו הינו ביטול ההתערבות שלנו בחיי התושבים. לפי דעתי אל לנו

להיכנס לדיון על סידורי הבטחון הדרושים לישראל ביו"ש ועזה לפני שנסכים על הסטטוס של האזור. השאלה אינה כמה טנקים יהיו לנו, ובכמה מקומות צבאיים נהיה, אלא השאלה היא אם יש לנו זכות להיות שם, זכות לקנות קרקע ולא לסגת. אשר לריבונות, זו תשאר פתוחה וניתן יהיה להחליט בה לאחר 5 שנים. אפילו יהיו הסדרי בטחון מספיקים - לא ניסוג מיו"ש ועזה באופן שתקום שם מדינה פלסטינית. הממשלה הנוכחית מסכימה, שאם הצד השני יציע נסיגה ויציע פשרה טריטוריאלית, הרי אנו נשאל היכן הוא בדיוק הקו. ואם יגידו לנו היכן בדיוק הקו-נדרון בכך. אם ההצעה תהיה כי בתמורה להסדר בטחון מצויינים ישראל חייבת להבטיח לסגת מיו"ש ועזה בתוך או אחרי 5 שנים - ואין זה חשוב אם הישובים ישארו אם לאו-לא נסכים לכך, שכן פרוש הדבר ריבונות זרה, ופרוש הדבר שהישובים יהיו בריבונות זרה. יתכן שממשלה אחרת תסכים לכך. אינני בטוח בכך. ממשלה זו לא. ממשלה זו עשויה להסכים - ואף בכך אינני בטוח, אך אשתדל לשכנע-לענין הבא: לאחר תקופה של 5 שנים, נדרון ונחליט בשאלת הריבונות, ובלבד שנסכים על המכניזם. במשך תקופה זו יהיה ביטול הממשל הצבאי. היהודים יוכלו להשאיר, לקנות קרקע וכו'. אם המצרים יסכימו לכך, אך הדיון צריך להיות, מה יקרה במשך 5 שנות המעבר הללו.

ראנס.

- לדעתי ישנם 5 יסודות משותפים לתכנית המצרית ולתכנית הישראלית:
1. כולכם מסכימים לתקופת מעבר של 5 שנים;
 2. כולכם מסכימים למנהל עצמי, של הערבים;
 3. כולכם מסכימים שצריכים להיות הסדרי בטחון מספיקים לישראל, שידונו בין הצדדים;
 4. אף שהדבר לא מופיע במפורש בתכנית המצרית, הרי הם ואתם מסכימים שהמדובר הוא בשלום של ממש, הכולל יחסים נורמליים. מעניין, אגב, שסאדאת מדבר כעת על שלום ממש כרעיון שלו ולא כרעיון ישראלי;
 5. כולכם מסכימים כי אם אפשר יש להעניק תפקיד לירדן.
- לדעתי, צריך להגדיר יותר, כל אחד מהיסודות הללו. בשיחות אלה נוכל לבחון ולדעת מה הכוונה בכל אחד מהיסודות הללו, ומה גבולותיהם. ההבדל העיקרי בין התכניות מתייחס לשאלה, מה יקרה לאחר 5 שנים. בענין זה דרושות שיחות נוספות.

דיין. האם אתה חושב שהמצרים יסכימו לכך, שמה שיקרה לאחר 5 שנים יוחלט בגמר 5 השנים, ברוח הצעת החשובה שנתתם לנו לשאלתכם?

ואנס. אינני יודע. יתכן.

דיין. אם הם יסכימו שמה שיקרה אחרי 5 שנים יוחלט אחרי 5 שנים, כי אז יש סיכוי לפריצת דרך. אז נוכל לסכם מה יקרה בתוך 5 שנים. אך אם הם לא יסכימו לדחות את ההחלטה לאשר יקרה לאחר 5 שנים, וירצו להחליט בכך כעת - אז יש לנו בעיה.

ואנס. אני מסכים, שאלתם אותנו שתי שאלות: ראשית, אם תגיעו להסכם עם המצרים על יו"ש ועזה, האם הם יתחילו עמכם הסכם שלום נפרד. שנית, אם ירדן תסרב להכנס, האם מצרים תכנס במקומה. לדעתי, החשובה על השאלות בחיוב. אם תוכלו להגיע להסכם על ההסדר הכולל ביו"ש ובעזה, לפתרון הבעיה הפלסטינאית, הם יסכימו לחתום עמכם על הסכם בילטרלי, וילכו קדימה, אף בלי ירדן.

ברק. על פי בקשת שר החוץ, ברצוני להקריא את ההודעה הבאה שהתפרסמה ברדיו קהיר: "הרדיו הישראלי מסר ב-16.7 בערב אחרי ישיבת הממשלה ידיעות שונות על פגישת סאדאת-וייצמן. מקור אחראי רשמי אמר שסאדאת הצהיר בווינה ובזלצבורג יותר מפעם אחת ובצורה מודגשת שלא יהיה ויתור על אדמות או על ריבונות. על ישראל להודיע בצורה מוגדרת על נכונותה לצאת מהגדה המערבית ועזה ועל סיום הממשל הצבאי הישראלי כפי שנאמר בתכנית המצרית. זאת לפני שהערבים ישבו כדי לדון בסידורי הבטחון בגדה המערבית ובעזה. כמו כן יש ליישם את נוסחאת אסואן האומרת שהעם הפלסטיני יחליט על גורלו אחרי תקופת המעבר."

ואנס. סאדאת מסכים לנוסחאת אסואן. הם רוצים תשובה כעת, לשאלה מה יקרה לאחר 5 שנים.

דיין. אם הם ילחצו לתשובה כעת, אז ממשלת ישראל לא תתן להם בשום פנים ואופן הבטחה לנסיגה מיו"ש ועזה. לכל היותר נוכל להסכים - וזו אינה עמדת הממשלה אלא עמדתי, אך אולי לשכנעה - לשלטון עצמי כעת, ואשר לאתר

"At the end of which the - 2 -
Palestinian people will be able to determine their own future"

"Through talks to take place among Egypt, ~~Palestina~~
Israel, Jordan and ~~Palestina~~ Representatives of the Palestinian
Arabs."

ברק. לתוספת אחרונה זו הם הסכימו באיסמאליה.

דיין. בענין זה נוכל למצוא נוסחה, ובלבד שיהיה ברור שזו לא מדינה פלסטינית.
נוכל גם למצוא נוסחה מתאימה ליחס בין האוטונומיה לבין ירדן. הבעיה
העיקרית היא, שאם הם ירצו שכעת נבטיח לסגת ושנקבע בתוך 5 השנים לוח
זמנים לנסיגה - כי אז אנו במבוי סתום. הנוסחה היחידה למציאת פתרון
הינה, שהן ישראל והן מצרים יסכימו, שזו שאלה פתוחה ושהאופציות
פתוחות, לרבות הריבונות, בדומה לנוסחת התשובה שאתם הצעתם לנו לשאלה
מה יקרה לאחר 5 שנים. התקופה של 5 שנים היא ארוכה. הבה נחליט כיצד
לחיות ביחד; כיצד לפתור בעית ירושלים, בעית הפליטים. אך אם הם ידרשו
כעת התחייבות לנסיגה - אין דרך קדימה. אם הם יבקשו שנדון כעת בהסדרי
בטחון - לא נכנס לדון עמם על כך. איננו מתפשרים תחליף לנוכחות שלנו.
גם אם יתנו לנו הסדרי בטחון נפלאים - לא נסוג. כוונתנו להיות שם ביחד.

ראנס. האם אתה אומר, שאין זה חשוב עד כמה טובים יהיו הסדרי הבטחון - ויהיו
הם הטובים ביותר - זה לא ישפיע על ההחלטה מה יקרה לאחר 5 שנים?

דיין. אם ההצעה היא שאחרי 5 שנים צריך לסגת לגבולות 1967 בשינויים קלים -
אתה צודק. השאלה היא מה הוא הסטטוס של האזור. אם ההצעה תהיה פשרה
טריטוריאלית - הרי תשובת הממשלה הנוכחית אף היא: לא. המערך ישגב-כן.
אך הבה נראה מה הם חושבים. אם הם מדברים על שינויים קלים, כי אז גם
גולדה לא תסכים. אם אני הייתי בנעלי המצרים, הייתי אומר: "אתם
הישראלים מציעים תקופת מעבר שבה הפלסטינים יכולים לבנות את עצמם.
נקבל זאת. במקום לדרוש שישראל תתחייב כעת, הבה נאמר שכל האופציות
פתוחות, כולל ריבונות. נחליט על כך - על פי מכניזם מוסכם - לאחר 5 שנים."
אני מאמין בעמקי ליבי, כי הפלסטינים יחפשו פשרה שתאפשר להם לשמור על
יחסיהם הן עם ירדן והן עם ישראל. אין זה כלל פשוט עבורם לנחק עצמם
מישראל.

ראנס. אחת רואה את סוג ההסדר שיוכל להתקיים לאחר 5 שנים?

דין. אני מדבר בשמי שלי. אני יודע שבגין חושב אחרת. לדעתי הפלשתינים יבקשו קשר הדוק יותר עם ירדן. אינני יודע אם ירדן תעניק אזרחות ירדנית לתושבי עזה. נניח שכן. אז הם ידרשו יחסים קרובים יותר עם ירדן. יהיה כמו שוק משותף. יהיה חופש ליחסים מסחריים עם ישראל, מעבר חופשי. הוא הדין עם מדינות ערב. זה יחול, בדרך אחרת לגבי ירושלים. אינני רואה כל פתרון אחר לגבי עזה. הם חייבים להיות מעורבים עמו. יתכן שאחרי 5 שנים הם יבואו ויאמרו כי אינם רוצים במשטרה שלהם, אלא במשטרה ירדנית. שאינם רוצים במשרד חינוך משלהם, אלא במשרד חינוך ירדני. אך באותו זמן הם יגידו לירדן שהם רוצים למכור הפוזים שלהם דרך ישראל. שהם רוצים מים לעזה מישראל. שהם רוצים למכור הדגים שלהם בחל-אביב. אני חושב שאם הם יהיו חופשיים לבחור את דרכם לאחר 5 שנים, הם ירצו קשר הדוק יותר עם העולם הערבי, תוך שמירת הקשר שלהם עם ישראל.

ראנס. יש לי שתי שאלות:

1. לענין מה שיקרה לאחר 5 שנים, האם זה יושפע מהעובדה שתהיה לכם אמנת הגנה - בדומה לנאטו - עם ארה"ב?
2. עד כמה שהתקופה שלאחר 5 שנים נובעת בדבר, מה הם היסודות שיכריעו בכך אם תקחו ברצינות אפשרות של נסיגה?

דין. לשאלה הראשונה: לא כתמורה לנסיגה לגבול הישן. גולדה נגד הסכם הגנה. אני בעד. אגב, אני בעד קיום דיון, יחד עם המצרים והסעודים, והאמריקאים, באשר לאמצעים נגד הרוסים. אני מעריך מאד הסכם בטחון (Security Treaty) לרבות מחנות צבאיים. אך לא כתמורה לנסיגה מיו"ש ועזה.

לשאלה השניה: אם חוצע פשרה טריטוריאלית מחקבל על הדעת, כגון הריבונות הישראלית על ביקעת הירדן, אזור חברון וגוש עציון - בדומה לתכנית אלון.

ואנס. האם תשובתך זו נובעת משיקולי בטחון או שזה ענין של פילוסופיה ותחושה דתית?

דיין. אינני איש דתי. אך כאשר אני מדבר על ישראל, אינני רואה מדוע שיתייחסו אלינו כאל זרים ביו"ש ועזה. אנחנו איננו מגרשים משם את הערבים. אנחנו קונים אדמה. זה אינו ענין דתי. יש לך קשר לבטחון. אבל זה יותר יסודי מבטחון. זה נובע לשאלה מה הוא הגבול של ישראל. עמדת האישית, בענין זה היא זו: הצעה להסכם שלום שתתבסס על נסיגת ישראל לגבולות שלפני יוני 1967 (עם תיקונים מזעריים) וקביעת ריבונות ערבית איזו שהיא על השטחים המפונים - לא תתקבל על ישראל גם אם תלווה בהבטחת הסדרי בטחון. התנגדות ישראל להסדר כזה נובעת משיקולים בטחוניים, עקרוניים (לאומיים) ומעשיים. [הקטע המודגש הוקרא לאמריקאים למחרת בבוקר].

ואנס. כיצד, לפי אלו מבחנים, אתה קובע היכן הגבול? האם זה ענין פרגמטי או עקרוני?

דיין. כאן בא לא הסנטימנט שלי, אלא הנסיון שלי. לדעתי, כל נסיון לקבוע קו היכן יהיה הגבול בין שתי המדינות, לא יצליח, שכן לא נוכל למצוא קו כזה. מה נעשה עם עזה? הייתי שמח לו יכולנו להרגיש את עזה ולהיפטר ממנה. אך היכן הם יהיו כאשר תהיה חלוקה? ואז בא ענין המסדרון. ומה יהיה בירושלים? אותה אין רוצים לחלק וכיצד ניתן לנתק מבית לחם? לא יהיה מנוס מלחזור חזרה לרעיון של החיים ביחד. ניסיתי למצוא קו גבול. אלוך ניסה למצוא אותו. קו כזה אף פעם לא היה מקובל על הערבים. יש כאן ערוב כזה, שנוצר במשך השנים והמלחמות. כעת צריך לחיות ביחד, ולא לקבוע קו. אבל אם הצד שכנגד יציע חלוקה - נשקול זאת. דעתי האישית הינה כי לו (Should) באה הצעה קונקרטיה (ספציפית) להסכם המתבססת על פשרה טריטוריאלית היתה ישראל, בהתאם לנאמר על ידנו בהזדמנויות קודמות, מוכנה לדון בה. [הקטע המודגש הוקרא לאמריקאים למחרת בבוקר]. לבוא לישראל ולומר לה: "קחו הכל" בחזרה כתמורה להסדרי בטחון מצויינים" - לא. אולי פעם זה יתקבל אבל לא במשך 5 השנים הקרובות.

נתחיל לעשות משהו במשך 5 שנים. נעשה צעד צעד. נבטל הממשל הצבאי. נמצא קשר עם ירדן ומצרים.

ואנס. התהיה מוכן מחר, אם אבקש זאת, לדבר על הרעיונות שלך כיצד לפתור הבעיה? אתה תהיה ראשון, וקאמל אחריך.

דיין. מסכים. לא אומר לקאמל מה שאמרתי כאן.

לואיס. שמעתי אותך אומר: "אחרי 5 שנים נחליט על ענין הריבונות". זה לא האופן שבו ניסחתם את תשובתכם לשאלות ששאלנו אותכם.

דיין. כתכנית שלנו לשלטון עצמי, בסעיף 24, נאמר ששאלת הריבונות פתוחה. בסעיף 26 אנחנו מבטיחים עיון מחדש (Review). אם תהיה הסכמה על המכניזם, הרי ניתן תשובה לשאלת הריבונות.

ברק. ברצוני להבהיר את הבעיה, כפי שהיא נראית לי. הצרוף של סעיפים 24 ו-26 משמעותו שנהיה מוכנים, בתום לב ובאופן פתוח, לדון בכל הצעה לשינוי, לרבות הצעה להכרעה בשאלת הריבונות. אך אין בסעיפים אלה כדי לחייב אותנו להכריע בשאלה, אם נחשוב, בתום לב, כי השאלה אינה בשילה להכרעה. איננו יכולים לו^חט, בעיקבות סעיף 26, כי עיון מחדש בשאלת הריבונות מוצא מכלל אפשרות. אך סעיף 26 אינו מחייב אותנו להכריע בשאלה. זהו ההבדל בין ההתחייבות המוטלת עלינו על פי סעיף 26 ~~ההתחייבות המוטלת עלינו על פי סעיף 26~~ ההתחייבות הנוספת שהאמריקאים ביקשו שניטול על עצמנו בהצעתם לתשובה לשאלה שהציגו בפנינו.

דיין. אני מקבל את פרושו של ברק כפרוש נכון של חכנית האוטונומיה שלנו. אסכם, איפוא, בענין זה את דעתי האישית: אם תקבל הצעת השלום הישראלית לשלטון עצמי, תהיה ישראל מוכנה, כנאמר בסעיפים 24 ו-26 לדיון כעבור 5 שנים, בשאלת הריבונות או מעמד הקבע של יו"ש ועזה.

אמנם הנאמר בסעיפים אלה אינו מחייב החלטה כנדון, אך דעתי
האישית הינה כי יש סיכוי להגיע להסכם גם בשאלה זו. [הקטע
המודגש הוקרא לאמריקאים למחרת בבוקר]

β
1/0